

T.C.

**HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

TOPLUM SİYASET VE KÜLTÜR

TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET

Rozerin BARAN

ŞANLIURFA- 2018

T.C.

**HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

TOPLUM SİYASET VE KÜLTÜR

TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET

Rozerin BARAN

Dr. Öğr. Üyesi Abdulvahap ULUÇ

ŞANLIURFA- 2018

TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
1.TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET İLİŞKİSİ.....	1
1.1. Türkiye'de Kadın Haklarının Gelişimi	1
1.2. Kadının Önündeki Zihni ve Fiziki Engeller.....	6
1.3. Kadınlarda Eğitim	7
1.4. Kadınlarda İstihdam.....	8
2. TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET	9
2.1. Türkiye'de Kadın ve Siyasal Kültür	9
2.2. Türkiye'de Kadın ve Siyasal Katılım.....	11
2.3.Türkiye'de Kadının Siyasette Temsili	14
SONUÇ	17
KAYNAKÇA.....	19

GİRİŞ

Hem dünyada hem de ülkemizde kadınların çalışma hayatına ve yönetim düzeylerine katılımı önündeki engellerle karşılaştıklarını görmekteyiz. Bu gerçeğin altta yatan nedenleri toplumların yapısal ve kültürel özellikleri ile yakından alakalıdır.

Örgütlerin, yönetim biçimleri ve bireysel davranışlar üzerindeki kültürel bakış açısı, çok önemli bilimsel yöntemlere dayanmaktadır. Birincisi, kültür, farklı toplumlardaki bireylerin değerlerini, tutumlarını ve davranışlarını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. İkincisi, kültürel değerler ve tutumlar bir toplumdan diğerine farklılık gösterir. Bu nedenle, kültürleşme çerçevesinde gerçekleri ve olayları açıklamak doğru ve gerçekçi değerlendirmelere olanak tanır.

Türkiyede çalışan kadınların karşılaştıkları yaşam sorunları Türkiye'nin geleneksel ekonomik ve kültürel yapısı ile yakından ilişkilidir. Erkek egemen kültür temelli toplum ayrımcılığı, kadınların eğitim olanaklarından yararlanma ve yasal düzenlemelerdeki eksiklikler ve yanlışlıklar örnek olarak verilebilir. Türkiye, bireycilik ve kolektivism değerlerden çok erkeksi ve dışil değerlere sahip olma eğilimindedir, bölge yüksek belirsizlikten kaçınma ve güç mesafesine sahip bir ülkedir. Aynı zamanda yüksek hassasiyete sahip bir ülkedir, paternalizm (babalık, erkeklik). Kolektivist ve hiyerarşik kültürlerde yaygın bir fenomen olan paternalizm, teslimiyet ve bağımlılığa dayanır. Özerklik toplumlarında özerklik, kendi kaderini tayin etme ve kendi kaderini tayin etme gibi bireysel değerleri nedeniyle her zaman eleştirilmiştir. Geniş güç yelpazesinin ve yüksek paternalizm değerlerinin birleşimi insani, dostça, hoşgörülü ve samimi beklentileri, şefkatli, destekleyici, destekleyici ve aynı zamanda bir otoriteye sahip olmak, bir disiplini kontrol etmek ve kurmaktır. Proaktifçalışanı Türkiye'de büyük patronluklar yoktur, işyerlerinde buldukları kurumlardayerlere karşı inançlarını bağımsız olarak yapamazlar ve inisiyatif alırlar. Bu nedenle kadın sağlanamadı, safların arkasına itildi ve iş, sosyal, ekonomik ve politik alanlarda kendini gösteremedi.

1.TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET İLİŞKİSİ

1.1. Türkiye'de Kadın Haklarının Gelişimi

Kadınlar ve erkekler doğal toplumda eşitti. Anaerkil kabilelerin oluşumu ve sürdürülebilirliği bağlamında, kadının yeri insanınkiyle aynıydı ve bu eşitliği

erkeklere karşı üstünlük olarak iddia etmedi. Başka bir deyişle, kadın bir kadın olduğu için, erkeği anaerkil toplumda ikinci sınıf bir kişi olarak değerlendirilmedi.

Anaerkil dönem karakteristiği; Toplumun geçimine katkıda bulunan her şey, bu toplumun ortak özelliği olarak kabul edildi. Çocuklar da bu ortak mal kavramına dahil olmuşlardır. Fakat çocuklarda bir durum vardı; hangi çocuğun kimden doğduğu biliniyordu. Bu aynı zamanda bu anarşik sosyal yapının başlangıç noktasıydı.

Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlik çatışması 500 yıllık bir tarihe dayanmaktadır. Dönemin zirvesine gidersek; Havva, insanın cennetten kovulmasına yol açan şeytanın temeli olan dini fenomende tasvir edilen ilk kadındı. Bir kadının bilinçaltında fiziksel yaratım, erkeklerden daha zayıf ve korunmasızdır ve erkekler daha yetenekli, daha güçlüdür. Gerçekçi olmayan ve küçümseyici bir bakış açısına göre, erkeklere kas üretme ve kadına bakma görevi verilmiştir. İşbölümünde kadınlar daha düşük bir seviyede konuşlandırıldı çünkü erkekler ölüme giden eser ölümsüz ürünler üretirken, kadınlar dünyaya ölümlü varlıkları getiriyordu. Geniş bir bakış açısıyla ele alındığında, bu iktidar erkeğin ellerinde onlara kadınları cinsel olarak yönetme gücü verdi ve kadınlar kendilerini erkeklere hizmet ettiler. Bütün bunlar devam ederken, bu düzlemde bazı kadınlar vardı, bir başka kısım da bu düzene karşı çıkmaya başladı. Bu direnişin adı feminizmdi. Bugün bu kavram erkek muhalefet olarak anlaşılabilir da aslında; kadın ve erkeklerin doğada nasıl eşit olduklarını ve kadınların anaerkil dönemlerinde nasıl ezildiklerini anlatıyor.

Kadınlara da eşit davranılması Fransız Devrimi'nden sonra yayınlandı; İnsan Hakları ve Yurttaşlık Hakları Bildirgesinde yer almadıklarını anlayan kadınlar, insan ve vatan olarak var olmaya çalıştılar. Ve bu sesle toplumsal farkındalık şekillenmeye başlamıştı. Sonuç olarak, kadınlara eğitim hakkı verildi. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sırasında, erkekler cepheye giderken, erkeklerin işlerini üstlenmeye başladı. Ancak aslında, çok zayıf olmadıklarını ve kadınların erkeklerin yaptığı işleri yapabileceğini fark ettiler. 19. ve 20. yüzyıllarda, kadınlar erkeklere karşı eşitlik mücadelelerini sürdürdüler. Ve bu mücadeleler onları birçok sonuç elde etmelerine yol açtı. Eşitlik uğruna, erkekler ve kadınlar hem evrensel hem de uluslararası hukukta büyük adımlar attılar. "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Uluslararası Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" bu adımlara örnektir (<http://www.lawtudent.com.tr>).

En önemli kadın hakları ilkeleri ve çalışmaları ilk olarak, Atatürk döneminde gerçekleşmiştir. Sonra bu durum sürekli ve istikrarlı bir şekilde azaldı. Kadınlara verilen haklar görmezlik gelindi. Ancak kadın haklarının yurttaşlık kitapları üzerindeki yansımaları, kadınların ev dışında çalışarak aileye yardımcı olma sorumluluğunu getirdi (Alkan, 1979, s. 230).

Kadın hareketinde isyanın ve direnişin önemini vurgularken, ele alınması gereken en önemli gün, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'dür. Direnmekte olan kadının sembolü haline gelen bu özel gün, tüm kadınlara seslerini duyurma fırsatı sunuyor. Uluslararası Kadınlar Günü olarak 8 Mart'taki uluslararası kutlama, 1970'lerle aynı zamana denk gelmesine rağmen, bu tarihi ortaya çıkaran olay ve dünya kadınlarının ortak bir gününü kutlamak arzusu 1800'lerin ortalarına geldi. ABD'nin New York şehrindeki bir tekstil fabrikasında çalışan kadınlar, 1800'lerin ortalarından beri emekleri karşılığında daha iyi çalışma koşulları, ücretler ve daha iyi bir yaşam için mücadele ediyorlardı. Son olarak, 8 Mart 1908'de, haklarını almak için son çare olarak grev yaptılar. Ancak patronlar bu grevde acımasızca müdahale ediyorlar. Greve gidecek kadınlar fabrika binasına kilitlendi. Bu şekilde, patronlar grevin diğer fabrikalara yayılmasını engellemek istiyordu. Ama beklenmedik bir şey olur ve fabrikayı alevler sarmaya başladı. Ne yazık ki, fabrikadaki kadın işçilerin çok azı yangından kaçabilir ve yakıcı fabrikadan 129 kadın ölür ve kaçanlar da fabrikanın etrafındaki barikatları geçemez. Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin liderlerinden biri olan Clara Zetkin, 1910 yılında Kopenhag'da İkinci Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansında talihsiz olayın gerçekleşmesinden sonra gerçekleşti kadın hakları için bildiri sunar. Teklif ortaya sunulur ve teklif oybirliğiyle kabul edilir (<http://www.ajanstabloid.com.tr>).

Türkiye'de ise 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ilk kez 1921 yılında "Emekçi Kadınlar Günü" olarak kutlandı. 1975'te ve takip eden yıllarda daha çok kutlanmaya başladı.

a. Osmanlı Dönemi

İslam hukuku Osmanlı İmparatorluğu'nda uygulanmış olsa da, kadınlara kadın hakları verildi, fakat kadınlar hala ikinci plandalardı, eşit değildi. Örneğin, erkeğin ve kadının bir olaydaki ifadesi bir değildi. Bir erkek tanık iki kadına eşittir.

Erkek için çok eşlilik vardı ve kadına şiddet uygulandığında hiçbir yaptırım uygulanmazdı. Boşanma, kadın için nadiren tanınan bir haktı. Bu koşullar altında bile, kadınlar hakları için savaşmayı bırakmadı.

Avrupa'da modernleşme ve her alanda hızlı gelişme ile Osmanlı İmparatorluğu'ndaki değişim kaçınılmaz olacaktır. Daha sonra siyasal ve sosyal modernleşme süreci olan ordu, önceki dönemin egemen kurumlarının parçalanmasına yol açmış ve bazı sosyal yaşam düzenlemelerine gitme gereğini hissetmişti. Batılılaşma ve batı bilinci, cinsiyetler, habitatların düzeni ve yaşam biçimi arasındaki ilişkiye bağlı olarak gelişir. Osmanlı döneminde evin ve evin dışında kalan düzenlemeler, özellikle Tanzimat döneminde kadınların yaşamlarında önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu dönemde 1847'de kölelik ve içtihat kaldırıldı ve 1857'de kız ve erkek çocuklara mirasta eşit statü verildi. Buna ek olarak, kadınları eğitime zorunluluğu gündeme geldi ve bu amaçla 1842'de ebelik kursları açıldı, 1858'de kız liseleri ve kız okulları 1870'de açıldı (Bakacak, 2009, s. 629).

İlk Meşrutiyet Monarşi ile eğitim imkânları biraz genişlemiş, kadınların sosyal hayata katılmaları için düzenlemeler yapılmış ve özellikle boşanma hakkıyla çok eşlilik kadının rızasına bırakılmıştır. Böylece, teokratik ve monarşik devlet yapısında bir değişiklik olmamasına rağmen, kızlara sunulan yeni eğitim fırsatları ile eğitilmiş bir kadın kitlesi oluşturulmuştur.

Onlarla birlikte ilk düzenlemeler 1917'de Hukuk-u Aile Kararı ile başladı. Bu kararnameyle, kadınlara boşanma hakkı verildi ve çok eşlilik sadece ilk kadının rızasıyla olur. Kurtuluş Savaşı sırasında, Birinci Dünya Savaşı sırasında süreç ülkemizde gerçekleşti. Kadınlarımız da savaştan sonra zor durumlarla boğuştu. Ve kilitli olma fikrine karşı çıktılar (www.lawtudent.com.tr).

b. Cumhuriyet Dönemi

Ülkemizde cumhuriyet rejimine geçiş ve kuruluş aşamasından başlayarak kadın ve erkekler arasındaki eşitlik için sayısız devrim gerçekleştirilmiştir. İlk anayasa olan 1924 Anayasası, toplumu oluşturan en küçük aile olarak tanımlanmakta ve bu tanımı Avrupa ülkelerinde şekillendirmek için düzenli olarak adımlar atılmıştır. Kadınların sosyal ve politik hakları da giderek genişlemiştir. Siyaset ve toplumsal yaşamda bilim ve akıl liderliğine inanan Atatürk, eğitimin önemine vurgu

yaparak, toplumun tüm üyelerinin kadın, erkek, çocuk, köylü ve işçi ile eğitilmesi gerektiğini belirtti. Çünkü toplumun her bir parçasının ayrı bir işlev olduğuna ve sosyal bütünleşmenin ve gelişimin bu işlevlerin mükemmel bir şekilde yerine getirilmesiyle mümkün olabileceğine inanıyordu. Kadınların siyasal hayata katılma talepleri, 1926-1934 yılları arasında oy kullanma hakkı için mücadele eden bir grup kadının çabaları nedeniyle gündemle meşgul olmuştur. 3 Nisan 1930'da Belediyeler Yasası ile kadınlar 5 Aralık 1934 tarihinde 2598 sayılı Kanun ile genel seçimlere katılmaya hak kazanmışlardır. Birçok Avrupa ülkesinden önce seçme ve seçilme hakkına sahip olan Türk kadınları, 1935'te parlamentoda% 4,5'lik bir oranla temsil edilmekteydi, ancak bu oranın çok düşük bir temsil olduğunu açıkça ifade edebiliyordu. Avrupa ülkeleriyle karşılaştırıldığında, son genel seçimlerde bu orana ulaşılmadı (Altındal, 2007, s. 49). Kadınların aldıkları eğitimin sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal bilinç, ne kadar iddialı olduklarının bir göstergesidir. İlk Medeni Kanun ile 1926'da, kadınlar hukuk alanında erkeklerle eşit değer kazanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti, her şeyle birlikte çeşitli uluslararası anlaşmalar imzalamıştır. ("Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi") (1985), 2000 yılına kadar bu sözleşme çerçevesinde birçok yasal düzenleme yapılmıştır. TC, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Yasası'nda yürürlüğe giren eşitliği de kapsamaktadır. 2002 yılında bazı yönetmeliklere gidildi. Yine de Osmanlı İmparatorluğu, mevcut rejimin ve toplumun şu anki "kadın ve erkeği" nasıl algılandıysa, her iki cinsiyetten de toplumsal rolleri olan algı biçimleri kadın formatına giderken; Türkiye Cumhuriyeti, "millet-toplumu" tarafından benimsemiş olduğu anlayışla, kadını, iyi ya da kötülüğü, aynı düzlemde bir bilinçle ve yeni kurulan sisteme dahil edilmeye ilgili kaygılanmasından endişe duymaktadır. Bununla bağlantılı olarak, bir kadının topluma kazandıracığı rol ve devrimler sürecinde alacağı rol, zamanın millet-toplumunun sorumluluğu kadar olmalıdır. Ona bu imkanlar verilmelidir. Ancak, Türk Devrimi'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk de kadınlık düşüncesini şekillendirmede önemli bir rol oynamıştır (Yılmaz, 2010, s. 201).

Cumhuriyetin ilanından dokuz ay önce Atatürk, kadın hukukunda reform gerekliliği konusundaki görüşlerini açıkladı:

Gereksinim Bir toplum ancak toplumdaki yeni gereksinimlerin kazanılmasıyla karşılanıyorsa, toplum çok zayıf bir konumda kalır. Bir topluluğun bir organı çalışıyorsa ve diğer organ çalışmıyorsa felç olur. Toplumumuz için bilim ve teknoloji gerekiyorsa, hem erkek hem de kadınlar eşit şekilde almalıdır. Bilindiği gibi, her aşamada olduğu gibi sosyal yaşamda da bir işbölümü vardır (<http://www.atam.gov.tr>).

1.2. Kadının Önündeki Zihni ve Fiziki Engeller

Türkiye'de, bazı ülkelerde olduğu gibi, kadınların toplumdaki yeri, politik ideolojinin merkezinde yer almaktadır. Türkiye'de 19. yüzyıldan bu yana Batılılaşma, Osmanlıcılık, Türk milliyetçiliği, Kemalizm, Marksizm, Kürt milliyetçiliği ve İslamcılık gibi tüm ideolojiler etkili olduğu gibi, kadınların toplumdaki rollerini de tanımlamışlardır. Bununla birlikte, kadınların politik projelerde merkezi bir yere sahip olmalarına rağmen, asla kendi başlarına hareket edebilecek aktörler olarak düşünülmemişlerdir. Kadınların siyasal eyleme giriştikleri zaman bir dizi adam tarafından yönlendirildiği düşünülmektedir (Altınay, 2016, s. 360).

Kadın ve kadınlık rolleri ve kadınlık algıları, evle ilişki kuran bir kadın, bakım işlerinden sorumlu kılar, kadın bedeni üzerinde arzular doğrultusunda hak iddia edilir, kadınlara kırılğan, duygusal, irrasyonel olma eğilimi gösterir. Yukarıda listelenen bütün değerler ve zihniyet modelleri, kadınların tam vatandaşlığına ve dolayısıyla karar alma süreçlerine katılımlarına önemli engeller teşkil etmektedir. Bu yapılandırılmış değerler, evin içinde, özel alanda, kadınları bakımdan kadınlığa kadar pekiştiren geniş bir yelpazede kadınlara yer veriyor. Bu değerler bir bütün olarak ele alındığında, kadınlık özel alanın içinden inşa edilir. Kadınları özel alana yerleştiren akıl, kamusal alanı, insanların bulunduğu bir yaşam alanı olarak kurar. Yine aynı akıl yürütme, siyaseti ve kamusal alanın bir parçası olarak karar alma mekanizmalarına katılımı tanımlar ve siyaseti erkeklikle ilişkilendirir. Ancak kamusal alanı siyasetten ve özel alandan arınmış olarak düşünmek mümkün değildir. Kadınlara özel alanda onurlu, bakım ve duygusal bakım gerektiren roller çok politiktir. Kamusal alanda, karar alma mekanizmalarındaki kadınların sınırlı mevcudiyetine ilişkin açıklamalar, özel alandaki pratik uygulamalara dayanmaktadır. Ayrıca, kamusal alanın ve özel alanın birbirini çok fazla etkilediğini ve aralarında derin bir ayrım olduğunu varsaymak sorunlu olabilir. Bunlar, sağlık politikası, kamusal alanda sınıflandırılan

sosyal politika, kadın bedeni, bakım işleri (çocuk, yaşlı) gibi karar alma ve politika oluşturma süreçlerinin bir sonucu olarak düzenlenir. Bu nedenle, kadınların karar verme ve politika oluşturma süreçlerine katılımında talep edilen süreçte kadın perspektifinin katılımı sağlanmalıdır. Aksi halde, mevcut kurgular ya da yapılar üzerinden konuşan bir akıl mevcut mazeretler ve engeller üretebilir (www.konda.com.tr).

Dünyada veya Türkiye'de karar alma süreçlerine kadınların katılımının önündeki en büyük engellerden biri yapısaldır. Mevcut temsili demokraside partilerin aday gösterdiği kişilerin meclise seçildiği ve erkek adayların kadın adayları seçmediği, kadınların parlamentoya katılımında ciddi bir engel teşkil ettiği görülmektedir.

Kadınların karar alma süreçlerine katılımlarının önündeki engeller, kadınların sosyal katılımını da engellemektedir. Tüm vatandaşların eşit haklara sahip olmalarına ve bu haklara erişimleri için çalışmalarına rağmen, bu haklar sivil ve sosyal haklar söz konusu olduğunda daha çabuk benimsenmekte, politik hakların tartışılmasında bazı tedbirler bulunmaktadır. Bunun üzerinde daha fazla konuşulmalı ve çalışmalar sürdürülmelidir.

1.3. Kadınlarda Eğitim

Kadınların sosyal yaşama katılımını etkileyen en önemli faktörlerden biri ve en önemlisi belki de, eğitimidir. Kadınların eğitimi Cumhuriyet ile birlikte önem kazanmaya başlamış olsa da, erkek ve kadınlar arasındaki eğitimdeki farklılıklar 1980'lere kadar açık olmaya devam etmiştir. 1980'lerde, Türkiye'de eğitim alanında önemli adımların atıldığı yıllardır. Bu adımların bir sonucu olarak, kadınların eğitiminde önemli bir gelişme olmuştur. 1980-1981 eğitim-öğretim yılında, ilkokul öğrencilerinin sadece yüzde 39'u kız öğrenci iken, bu oran 2010-2011 öğretim yılında yüzde 49'a yükselmiştir. Son yıllarda yoğun çabalar, Türkiye'de kadın eğitiminin artırılmasına yönelmiştir (Çaha, Aydın ve Çaha, 2014).

Bugün toplumun en önemli şartlarından biri olan eğitim, üretken ve kaliteli bir yaşam için bir ön şarttır. Eğitim, bireyin sosyalleşmesi için büyük önem taşımaktadır. Eğitimli bir kişi, politik sistem hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğu için politik faaliyetlerde bulunmaya daha yetenekli veya hazırlıklı olabilir.

Eğitim düzeyindeki artışla birlikte siyasete olan ilgi de artmaktadır. Siyasi gelişmelerden sonra, olaylara yorum yaparak, politik fikirler ve eylemler üreterek daha donanımlı hale gelip siyaset ortamına katılım daha reel bir şekilde olabilir. Eğitim, vatandaşlık duygusunun uyarılmasında ve politik kararları etkileme eğiliminde etkili olabilir. Bu nedenle, politik katılımın artacağı farklı ülkelerde yapılan pek çok çalışmada, eğitim ile politik katılım arasında pozitif bir bağın varlığı tespit edilmiştir. Pek çok yazar, politik katılımı belirleyen faktörlerin en güçlüsü olarak eğitim seviyesini görmektedir (Çadır, 2011, s. 16).

Bu anlamda, kadının eğitim seviyesi yüksek, eğitilmiş teçhizat, hem çevrede hem de siyasette daha baskın karakterde daha aktif bir role yol açacaktır.

1.4. Kadınlarda İstihdam

Siyasal düşünceler ve siyasi kurumlar toplumdaki ekonomik ve sosyal gelişmelerden bağımsız değildir. Tarım toplumundan sanayi toplumuna, oradan da bilgi toplumuna geçişte meydana gelen üretim ilişkilerindeki değişmeler siyasi düşüncelerde, kurumlarda ve örgütlenmelerde köklü değişikliklere yol açmıştır. Özellikle gelişmiş toplumlarda bireylerin siyasi hayata ve süreçlere katılımı artmış ve çeşitlenmiştir.

Kadınların sosyal ve politik pozisyonları üzerindeki "istihdam" durumu da önemli bir belirleyicidir. İşe daha çok kadın dahil olmalı, daha çok sosyal ve politik çalışmalar yapılmalıdır. Ekonomik ve sosyal sonuçlardan ayrı olarak, çalışma hayatı, politik katılımda özgüvenin geliştirilmesinde en önemli faktörlerden biridir. Buna göre, kadınların istihdam durumuna bakılarak, siyasete katılımları ile ilgili çıkarımlar yapılabilir. Kadın istihdamının genel sorunlarına ek olarak, ev hanımı olma gibi özel sorunlar da söz konusu olabilir. Türkiye'de 13 milyon kadının kendisi, "ev kadını" olarak tanımlanıyor. Resmi istatistikler arasında "ev hanımları" işletme sahipleri gibi bulunmaktadır. Ne yazık ki, ev hanımları kendilerini iş emeğine dahil olmayan bireyler olarak görüyorlar. Bu durum, sosyal ve ekonomik hayatlarını ve politik katılımlarını doğal olarak etkiler. Eğitim ve istihdam ile ilgili olumsuzluklar dışında, kadınların politik katılımında da engeller bulunmaktadır. Dünyada yaygın olduğu gibi, kadınların kamusal yaşama katılmalarını engelleyen temel neden, özel hayatlarını yaşama biçimidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kadınlar tekstil, elektronik ve bilgisayar gibi sektörlerde temel istihdam kaynağını ve bu durumda

kadınlar da çocukların ve evlerin sorumluluğunu üstlenmektedir. Ayrıca, günlük yaşamın düzenlenme şekli, erkeklerin katılımını teşvik eder ve kadınların katılımını azaltır. Kadının tüm bu sorunların üstesinden gelmesi ve siyasetle uğraşması imkansızlaşır. Sonuç olarak, Türkiye'de kadınların siyasal katılımı ile ilgili mevzuatta yetersiz bir tepki vardır, aynı şeyi kadınlara eğitim ve istihdam açısından söyleyebiliriz. Bu nedenle, kadın eğitim fırsatları ve istihdam açısından mevcut olumsuzlukların sosyal, kültürel ve politik engellerle birlikte en önemli sorunu oluşturduğu tespit edilebilir (Mutlu, 2011, s. 28).

Kadınların işgücüne katılımı, sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir unsuru olması nedeniyle hem teorik hem de politik nedenlerden dolayı, önemli bir konu olarak kabul edilebilir olsa da, kadınların işgücüne katılım oranlarının erkeklerde düşük olduğu ve yıllar içinde azalan bir eğilim gösterdiği görülmektedir. Kadınların kalitatif gelişimini sağlamak için gerekli mekanizmaların eksikliği ve işgücü piyasasına girişleri bu düşüşün başlıca nedenlerinden biridir. İşgücüne katılım açısından, Türkiye'deki kadınların konumu köklü bir sorunu yansıtmaktadır. 20'li yılların sonuna doğru, kadınların işgücü piyasasından ayrılması güçlü bir trend haline geldi. 2010 yılı sonunda Türkiye'deki işgücünün% 27,6'sını oluşturan kadın işgücüne katılım oranı, OECD ülkelerinde AB-27 ortalaması% 66,1 ve% 60,8 oranında da katılım oldu. Buna göre OECD ülkelerinin alt sıralarında yer alan Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranları mevcuttur (Karabıyık, 2012, s. 233).

2. TÜRKİYE'DE KADIN VE SİYASET

2.1. Türkiye'de Kadın ve Siyasal Kültür

Dünyanın geri kalanında olduğu gibi ülkemizdeki güncel siyasal yaşamın kuralları da erkeklerin normlarına göre şekilleniyor. Toplumda erkeklerin gördüğü, para kazanma, güçlü olma, rekabet gücü gibi toplumsal cinsiyet rolleri, erkekler tarafından siyaset haline getirilmiştir; güçlü olmak, boyun eğdirmek, yönlendirmek, siyasetin işleyişinde baskın değerler olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinden ötürü, siyasetin mevcut kuralları ve değerleri, kendilerinden ziyade çocuklarını ve ailelerini düşünmek için eğitilmiş ve kendileri dışında cinsiyet dışındaki diğerlerinin ihtiyaçlarına duyarlı olmaları gereken kadınlara doğal olarak yabancıdır (www.ksgm.gov.tr).

Kadınların siyasete ilgisizliğini etkileyen bir diğer değişken politik kültürdür. Politik kültür; bireylerin davranışları ve davranışlarının; davranışsal niyetleri ve politik yönelimlerini şekillendirir (Onay, 2013, s. 102).

Bütün siyasi rejimlerde, toplumların politik sisteme yönelik inançları, tutumları ve davranışları vardır. Bunların tümüne politik kültür denir. Siyasi inançlarının tarihsel ve kültürel yönleriyle şekillenir. Siyasal kültürün oluşumu bilişseldir ve son derece karmaşık bir süreçle ortaya çıkar. Bireylerin politik bilişin politik ideolojisini nasıl algıladıklarını ve birbirleriyle nasıl uzlaşabileceklerini belirler. Politik sistemlerin dayattığı ideoloji, toplumların politik kültürünü etkiler. Demokratik rejimlerin toplumlarının politik kültürel olgusu, baskıcı siyasi rejimlerden çok farklıdır. Bu bağlamda, kadınların toplumdaki konumu ve bu davranın düşüncelerini ifade etmenin imkânsızlığı ile geri çevirmenin rolünü üstlenmenin rolü, küçük bir etki alanıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumdaki temel eşitsizliklerden biridir. Kadınların yüzyıllardır verdiği eşitlik mücadelesi 20. yüzyılın başlarında önemli kazanımlar elde etmeleriyle sonuçlandıysa da, yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilmesinde sorunlar yaşanmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de bu eşitsizliğin en fazla görüldüğü alan kadının siyasal karar alma mekanizmalarındaki konumudur. Bu anlamda toplumsal cinsiyet perspektifinde kadının toplumsal yaşamdaki konumu, siyasal alandaki yerini açıklayabilmek bakımından da önemlidir. Toplumlar ve kültürler arasında da toplumsal cinsiyet farklılıkları bulunmakta ve hatta aynı toplum içinde bölgeden bölgeye birbirlerinden oldukça farklılaşmış toplumsal cinsiyet rolleri ortaya çıkabilmektedir. Kadınlar kamusal alana erkeklerden daha az katılabilirler; siyasal çıkar eksikliği, düşük eğitim seviyesi, düşük gelir düzeyi, yasalardaki ayrımcı hükümler, aile sorumlulukları, ayrımcı cinsel yargılamalar, toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsallaşması ve siyasi sistemlerle yeterli bağ kurma yetersizliği etkilidir. Erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlik, demokrasinin en temel ilke ve göstergelerinden biridir. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların hem oy verme hem de karar alma mekanizmalarına katılım açısından erkeklerle eşit olması, ülkelerin demokratik olma derecelerinin göstergesidir (Yaylı ve Eroğlu, 2015, s. 509).

2.2. Türkiye’de Kadın ve Siyasal Katılım

Siyasi katılım, modern sanayileşmiş toplumun demokratik bir göstergesidir. Siyasileşme, toplum üyelerinin politik sisteme karşı tutum ve davranışlarını belirleyen bir kavramdır. Siyasi katılım, alınan ya da alınacak herhangi bir politik, ekonomik ve sosyal karar karşısında, bir tür siyasi davranış olarak bireylerin tepkileri, eğilimleri ve yaklaşımlarından oluşur. Siyasi sistemde, politik kararları yöneticilerini seçme yönünde ve bireysel ve toplumsal çıkarlar doğrultusunda etkilemek amacıyla doğrudan veya dolaylı olarak vatandaşların aldıkları tüm eylemler siyasi katılım olarak değerlendirilebilir. Birey sadece kararları etkilemekle değil, karar verme pozisyonuna katılımı gerçekleştirebilir.

Siyasete ve siyasal faaliyetlere katılım, farklı düzeylerde ve biçimlerde olabilir: siyasi mekanizmayı oylama grupları aracılığıyla etkilemeye çalışmak, siyasi partilerde aktif rol almak ve karar alma mekanizmalarına aday olarak hareket etmek gibi eylemler politik katılım biçimleridir. Bu siyasal katılım biçimleri, “bireysel siyasi katılımcılık” ve “sosyal politik katılım” olarak ikiye ayrılmaktadır. Bireysel siyasi katılım, yalnız başına ve vatandaşlık görevleri arasında yapılabilecek katılım türüdür. Bu katılımın en belirgin örneği oy verme davranışdır. Sosyal politik katılım, insan ilişkilerinde, grup davranışlarında ve sosyal etkinliklerde katılım gerektirir. Örneğin, bir siyasi partinin üyesi olmak, sosyal politik katılımın bir biçimidir. Siyasal temsil, sosyal politik katılımın bir boyutudur. Bu katılım biçimi, vatandaşların çıkarları doğrultusunda siyasi karar alma mekanizmalarını temsil etmeyi üstlenen temsilciler aracılığıyla gerçekleşir.

Genel olarak, kadın hakları ve sosyal süreçler tarihinde Türkiye'nin yasal ve siyasi hakları konusunda özellikle de kadın, dünyadaki öncü gelişmelere göre eski ve eksik olarak tanımlanabilir. Cumhuriyetin kurulmasını takip eden yıllarda (1923) gerçekleşen reformlar, bir yandan kadınların vatandaşlık haklarını kazanmalarını sağladı ve diğer taraftan toplumun modern bir tarzda yapılandırılmasını sağladı. Modern hukukun ilkelerini benimseyerek, kadınlara eğitim ve iş hayatı sağlandı ve halk için, özellikle de siyaset için bir yer açıldı. Bu reformlardan bazıları Türk kadınlarını doğrudan etkilemektedir. Kadınlara erkeklere eşit eğitim fırsatları sağlayan 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1924), kadınlara erkeklerle eşit haklar veren 1925 Türk Medeni Kanunu'dur. Ayrıca, kadınların yasal statüsünün

belirlenmesinde önemli bir adım siyasi haklar kazanmaktır. 1930'da Türk kadınları, yerel seçimlerde birçok seçimde seçilme hakkı ve 1934'te genel seçimler birçok Batı ülkesinden önce kabul edildi. Kadınların sosyal ve politik haklarının kapsamını ortaya koyan bu ve diğer örnekler, kurtuluş ve entegrasyon açısından ümit vaat etmekte, ancak hedefin reformlarla gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğine dair önemli bir sorudur. Böyle bir sorunun en önemli bileşenlerinden biri, kadınların politik haklarının pratik kullanımını sağlayan düzenlemeler ve anlayışlar olup olmadığıdır (Mutlu, 2011, s. 31).

Siyasi mevzuata kadınların katılımı ile ilgili bazı çok temel sorunların, kadınların görüşlerine göre yeterli düzeyde olmasalar bile, yaptıkları değişiklikler ile bir ölçüde bir çözüm olduğu söylenebilir. Ayrıca, yakın zamana kadar kadınların yerel düzeyde politik katılımı dikkate alınmamıştır. Bu konudaki ilk organize çalışma 1997 yılında kurulan Kadın Adayların Desteklenmesi ve Eğitimi Derneği (KA-DER) tarafından başlatılmıştır. Derneğin amacı kadınların aktif siyasete girmelerini sağlamaktır. Parlamentodaki kadın temsilcilerin sayısını arttırmak, daha eşit temsil edilmek ve yerel düzeyde kadınlara destek olmak için çaba harcanılan bir platformdur (Altındal, 2007, s. 72).

Siyasi katılım elitist teorisi açısından, Türkiye'nin siyasal yaşama katılımı ilgili teorilere göre, bu temelde gerçekleştirilmektedir. Türkiyede baskın olan elitist ve paternalist bir politik kültürün ürünüdür. Topluma ve paternalist siyasal kültüre egemen olan siyaset, siyaseti erkeklerin en erkeksi menfaatlerinden biri olarak ve siyasî temsilciliği bu dünyadan dışlayarak olumsuz bir şekilde etkiliyor. Kadınlar erkeklere kıyasla politik münhasırlıktan yoksundur. Öte yandan, siyasi partilerin himayesine dayanan siyasi partiler, kadınların siyasette örgütlü siyasetle savaşmasını ve kadınların siyasete sadece seçmen olarak katılmalarına neden oluyor. Siyasette bu erkeksi egemenlikten ötürü, kadınlar siyasetin konusu değil, nesnelere olarak işlev görmeye devam ediyor ve bu anlamda siyasal düzlemde somut bir şekilde kadınların kısır döngüleri gözleniyor.

Bugün, kadınların politik katılımı hala erkeklere eşit olamaz. Çoğu toplumda, uzun vadeli yasal düzenlemelere rağmen, siyasetin bir erkek işletmesi olduğu anlayışı egemen olmuştur. Kadınların politik olarak erkeklere eşit olduğu görüşünün ardından, birçok sosyal ve ekonomik faktör kadınların politik katılımı üzerinde

azaltıcı bir etkiye sahip olmuştur. Siyasi karar alma sürecinde cinsiyetler arasındaki eşitsizlikler ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği hala geçmişte olduğu gibi günümüz yüzyılında da devam ediyor ve kadınlar ikinci sıraya itiliyor. Kadın aday olarak siyasete katılma cesareti yok oluyor. Kadınlar kamusal alana erkeklerden daha az katılabilirler düşüncesi; politik çıkar eksikliği, düşük eğitim seviyesi, düşük gelir düzeyi, yasalarda ayrımcı hükümler, aile sorumlulukları, ayrımcı cinsel yargılamalar, toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsallaşması ve politik sistemlerle yeterli bağlantı kurulamaması gibi algılardan kadın politikacı bulmak elbette ki zor olur (Çağlar, 2011, s. 59).

Erkeklerin bulunduğu alan ve yaptıkları işler halka açıktır ve politik alan bu çevreden beslenir. Cinsiyete dayalı bu işbölümü, kadınların sosyal yaşam alanlarını aile ve yakın çevredeki deneyimlerini sınırlar. Bu durum, kadınları, toplumun yaygın olduğu inancı karşısında savunmasız, deneyimsiz ve dilsiz bırakarak, özel alanın sorunlarının siyaset dışında kalmasına neden oluyor. Bu işbölümü ve dolayısıyla siyasetin toplum tarafından bir süreç erkek işi olarak içselleştirilmesi, kadınların politik süreçlerden dışlanmasını doğallaştırır. Kadınların geleneksel cinsiyet rolleri ve politikaları ile örtüşmeyecekleri algısı, kadınların aileleri ve akrabaları tarafından engellenmesine neden olmaktadır. Bu engellerin üstesinden gelmek için, çoğu kadın çok mücadele etmelidir.

Kadınların toplumdaki sosyal ve ekonomik konumu siyasete katılımları üzerinde doğrudan bir etkiye sahipken, siyasete katılımın ve siyasete katılımının, özellikle de bir temsilcisinin olması gibi bir kadının siyasete katılımı için bariz şartlar yoktur. Birçok koşullara maruz kalınmıştır. Bir kadının erkek egemen bir yapıda siyaset yapabilmesi için, her zaman daha yetenekli, daha iyi eğitilmiş ve özel yeteneklere sahip olması gerekir. Çünkü, bir yandan siyaset bir erkek işi olarak görülüyor ve belli özelliklere sahip olmayan kadınların bu işi anlamadığı varsayılıyor. Öte yandan, aday gösterilen kadınların kendilerini vitrine çıkarması ve partinin vizyonunu en iyi şekilde temsil etmesi beklenir. Eril siyasetin gerektirdiği bir başka koşul, geniş ilişki ağlarına ve ortamına sahip olmaktır. Bu bağlamda, sosyal ilişkilerin kurulması ve genişletilmesi, kurumsal politikada bir varoluş noktasıdır. Aynı zamanda sosyal sermaye kavramıyla da bağlantılı olan bu durum, ilişki ağlarının genişlemesine ve seferber edilmesine, bir yandan da kişinin ekonomik,

kültürel ve sembolik sermayesinin kapsamına bağlıdır. Ekonomik ve kültürel sermayenin toplumsal dağılımındaki eşitsizlik, özellikle sosyal sermaye açısından, kadınlar için eşitsizlikleri pekiştiren bir durum yaratmaktadır. Kadınların erkeksi siyasetin gerektirdiği bu sosyal ağlara sahip olmaları ve sürdürmeleri mümkün değildir (Pınarcıoğlu, 2017, s. 19).

Bu tür yargılar, örgütsel ve toplumsal önyargılarla oluşturulan ve kadınların yüksek pozisyonlara gelmelerini engelleyen yapay duvarlar olarak tanımlanan 'Cam Tavan' olarak adlandırılan bir konseptle karşı karşıya kalıyorlar. Sıradan nedenlerle kadınların rekabetçi bir ortamda başarılı olamayacağı ve kadınların kendilerine karşı rahat hissetmedikleri düşüncesi, kadına karşı önyargıların yanı sıra cam tavanı da oluşturmaktadır. Tüm ataerkil toplumlarda olduğu gibi, ülkemizde kadınlardan bir ikincil olmak ve onlardan emir almak erkek çalışanlar için aşağılayıcı olarak değerlendirilmektedir. Erkek çalışanların yanı sıra, kadın çalışanların da kadın yöneticilerden ziyade erkek yöneticilerle çalışmak istedikleri görülmektedir (Besler ve Oruç, 2010, s. 25).

Türkiye "Bu parlamentodaki kadınlara ve siyasi partilere hangi düzeyde siyasi kadın partilerinin katılımına eşitlik getirdiğini göz önünde bulundurun "Hernegovina Parlamentosu" 1935'ten bu yana ilk kez seçilen 9134 milletvekili sadece 236 milletvekili kadındı. Dolayısıyla, Cumhuriyet tarihi boyunca, Meclis'in sadece % 2.6' sı kadındır. Türkiye "ilk kez 1935 kadın genel seçimlerinde kadınların genel seçimlere katıldığı ilk kez, Ulusal Meclis" oranının %1 ile 4,3 arasında değiştiğini göstermektedir. Bugüne kadar farklı hükümetlerde sadece 14 kadın bakanlık olarak görev yapmıştır. Kadın milletvekili Meclis'ten geldi, ancak 1987 seçimlerinden sonra hükümette bir bakan oldu. İlk kadın Başbakan Tansu Çiller 1993 yılında seçildi ve 1991 yılında Muğla'ya ilk ve tek kadın Vali Lale Aytaman atandı (Sancar, 2008, s. 175).

2.3.Türkiye'de Kadının Siyasette Temsili

Dünyadaki sosyal, ekonomik ve politik gelişmeler sonucunda kadın kendi konumunu ortaya koydu ve onu kadın hareketine dönüştürdü (Gökçimen, 2008, s. 7). Toplumda erkeklere tanınan hakların sınırsız kullanımı eşitsizliğe neden olmuştur. Bir ülkede dengesizliklerin varlığı, topluluklarda sorunlara neden olabilir.

Toplumun yarısını oluşturan kadınlar için durum böyledir. Öncelikle, bu sektörün yasal engelleri şimdi tamamen ortadan kaldırılmalıdır. Ayrıca, sosyal ve kamusal yaşamın her alanında, kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olmasını sağlamak zorunludur. Öte yandan, eşitliğin soyut eşitliğinden memnun olmamalı ve kadınların katılımı tüm alanlarda açıkça desteklenmelidir. Yüzyıllar süren geleneğin hala ezilen ve ezilen kadınlara katılma sonucu yöreklendirilmedikçe, Türkiye'nin demokrasisinde katılımcı bir hayale ulaşması kaçınılmazdır (Eroğul, 1999, s. 281).

Siyasete ve siyasal faaliyetlere katılım, farklı düzeylerde ve biçimlerde olabilir; oy verme, baskı mekanizmaları aracılığıyla siyasi mekanizmaları etkileme, siyasi partilerde aktif rol alma ve yaşları boyunca farklı toplumlarda karar verme kadınları almak olmalıdır. Farklı kültürlerin etkisi, farklı tedaviler ve farklı değerlendirmeler hayatta kalmıştır. Bazı toplumlarda, bile kutsal kadınlar olduğu unutulur (Gündüz, 2012, s. 144).

Gündemde kadınların sorunları ve kadınların siyasette temsil edilmesini sağlamaya yönelik olarak sadece eşitlik ve adalet kaygıları bulunmamaktadır. Bununla birlikte, kadınların konumu, genel olarak kabul edilen ekonomik kalkınma göstergesi ve kalkınmada belirleyici bir faktördür. Dünyadaki kadınlara dair edebiyatın en önemli dayanaklarından biri de kadınların ekonomik kalkınmadaki rolüdür. Kadın emeğinin hem üretim ekonomisinde hem de bakım ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Bakım ekonomisi kapsamındaki ekonomik aktivite paraya eşdeğer olmadığı için ekonomik boyutlarda görünmemekte ve dolayısıyla gerçek bir ekonomik değer olarak görülmemektedir. Bununla birlikte, nesillerin biyolojik, sosyal, kültürel ve kurumsal yaşamının devamının önemli bir parçasıdır. Kadınların eğitimi, geçim koşulları ve mevcut koşullar, ülkenin insan kaynaklarının veya insan sermayesinin en önemli bileşenleri arasındadır ve elbette en önemlisidir. Birçok küresel yönetim örgütü, bunu toplumsal cinsiyet ana akımlarının ayrılmaz bir parçası haline getirme çabalarına benzer şekilde algılamaktadır. Türkiye için çalışmanın başka bir boyutu vardır. Kadınların varlığı ve bedensel bütünlüğün korunması hakkı, ekonomik ve sosyal statü, eğitim ve katılım çalışmalarının yapılması tespit edildi, ama aynı zamanda Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin siyasi temsilciliği sürecindeki önemli sorunlara da işaret etti. Türkiye'nin en büyüklerinden değerlerinden biri olan kadınlar, Türkiye'nin Batılılaşmasında önemli bir mecraydı.

Günümüzde, Türkiye'nin kimliği ve Avrupalılık konusundaki çalışmalar büyük ölçüde kadınlar etrafında dönmektedir. Avrupa'da, Türkiye'de kimliği irdelenirken, gelenek, kültür, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşamayacağı algısı mevcut olup kadına gerekli ve temsili süreçler oluşturmadan kadınların sorunlarını somutlaştırılması gündeme geliyor. Bu nedenle, AB müzakere sürecinin bir önkoşulu olan Kopenhag siyasi kriterleri çerçevesinde pek çok konu arasında özel bir önem taşımayan kadın meselesi, rapor edilmeyen ve çoğu zaman bildirilmediğinde ön plana çıkmamaktadır (Esen ve Memişoğlu, 2007, ss. 3-5).

Kadınların düşük düzeyde siyasi katılımının zaten evrensel bir eğilim olduğu, bu da kadınların düşük eğitim düzeylerinin kümülatif bir sonucu olarak siyasete katılımı, ilgisi ve temsil edilmesinin düşüklüğü, siyasette hareketsizlikleri ve onların ev dışı etkileşimlerinin düşük seviyesinin olması sonucudur (Gül, 2007, s. 14).

Kadın adaylar siyasi partiler tarafından tercih edilmemektedir. Kadınlar için, kadınların temsilini garanti eden yerleşik kurallara sahip sistemler, büyük bir avantaj sağlamaktadır. Siyasi kültür, seçimlerde kadın adaylığını da etkilemektedir. Siyasal yaşamın, kadınları ilgilendiren çeşitli sorunlarla dolu olduğu unutulmamalıdır. Siyasi partilerde, kadınlar partiyi destekleyen ve politikayı belirleyen düzeyde değil, yan destek örgütü olarak örgütlenen kadınlarda daha aktif hale gelmiştir. Ülkemizdeki seçmenlerin yarısının kadın olduğu gerçeği karşısında, siyasi partilerin bu durumu göz ardı ettiğini söylemek mümkün değildir. Genel olarak, siyasi partiler çok az bölgedeki kadın adayları içerirken, diğer kadın adaylar kadın seçmenlere eğilimlidir ve aday listelerini doldurmaktadır. Birçok gösterinin bir sonucu olarak, birçok parti merkezi kontrol dengesizliğine müdahale etmeye çalışıyor (Bilir, 2008, s. 9-<http://www.yasader.org>).

Temsil, bireysel iraden üstün ve herkesi temsil edilebilir. Bu nedenle, kadınların temsil oranındaki sayısal düşüş çok önemli değildir. Önemli olan bir kadın ya da erkek olmak değil, temsil otoritesi ve kullanımıdır. Siyaset bir mücadele çalışmasıdır ve bu süreçten, yani rakip sistemden geçenler, temsil gücü temsil ve başkalarının adına temsil gücünü kullanma hakkına sahip olacaktır. Bu nedenle, temsilin toplumsal cinsiyet temelinde değil, sayısal azınlık veya çoğunlukta olmasını sağlamak önemlidir. Kadınların temsil oranını arttırmak için özel politikalara ihtiyaç

yoktur. Aslında, erkeksi siyaseti benimseyenler tarafından benimsenen bu görüş, bazı politikacılar ve bilim adamları tarafından dile getirilmektedir.

Karar alma mekanizmalarının sayısı ve bürokrasinin sayısı yeterli değildi, ancak son yıllarda artmıştır. Bu artışın değişen kadın imajı üzerinde bir etkisi vardır. 1980'li yıllarda, “özverili anne, iyi eş, özgür, özgürlükçü, kariyer odaklı, feminist söylemin imajı yerine, liberal söylemle tanınan modern kadın imgesinin bir modelidir ve eşcinselliğe sahiptir. Bu yeni gelen, kadınların toplumda başarılı ve rekabetçi olabilmelerini talep ederken, kadınlara kendi kadın kimliklerini reddetmemelerini de öğretti. Tansu Çiller'in 1993 yılında Başbakan olması, birçok kadının siyasete rol model olarak katılmasını teşvik etti. Buna ek olarak, Tansu Çiller'le birlikte kadınlarla ilgili endişeler ve kadın seçmenlerin oyunu kaybedeceği endişesiyle, diğer partiler kadınlar için programlar ve politikalar geliştirdiler ve kadınların kendi partileri için uygun imaj aradılar (Örtlek ve Tekelioğlu, 2013, s. 285).

Türkiye'nin nüfusunun neredeyse yarısını kadın olması, bu nedenle, toplumun yarısı olmayan bir idare eksik olacak ve sorunların çözümünde etkili olmayacaktır. Bu nedenle, kadınların siyasete katılımı, hükümetin topluma katılımını sağlayacak ve demokrasiyi etkili hale getirecektir. Kadın eğitimci toplumun her kesiminde gereklidir. Kadınlar bu nedenle siyasete dahil olmalıdır. Dünya bugün, böyle devam ederse total ve kayıp olarak algılanır. Kadınlar erkeklerin partneri olduklarından, toplumun her alanını temsil etmeli ve temsil edilmelidir. Kadınlar, milletin kadının ayakta kaldığı bir statü alanını temsil eder ve devlet, kadınların önemini daima vurgulamalıdır. Genel olarak belirtildiği gibi; sosyal haklar eşit olarak verilmelidir (Oruç, 2013, s. 82).

SONUÇ

Bu nedenle, kadınların siyasete katılımının önündeki engeller yasayla kaldırılrsa da, kanunun sınırlayamayacağı bir alan vardır; toplumsal cinsiyet rollerinin tanımlandığı sosyal bir yapıdır bu. Aile kurumunun yapısına baktığımızda, kadınların büyük çoğunluğu eşlerinin, çocuklarının ve yaşlıların ihtiyaçlarını karşılamak için evde çalışıyor. Ailenin erkek egemenliği, politik alanı büyük ölçüde etkilemiş ve bu alanda kadınların milliyetçiliği devam etmiştir. Kadınların bu özel alanı sadece evin içinde ve ortak alanların dışında görülür. Bu nedenle, toplumun yapısı gereği,

kadınlar zaten apolitik alana itilmişlerdir. Türkiye'de ev işi ve çocuk bakımı toplulukta kadının görevi olarak görülüyor.

Bu konuda fikir yürüten tüm temsilci ve örgütler, kadınların politik ve sosyal hayatta yeterince temsil edilmediğine inanmışlardır. Kadınların siyaset dünyasındaki oranlarına bakıldığında tüm dünyada, daha az gelişmiş olandan bile Türkiye bu oranın çok gerisinde olduğunu görüyor. Kadınların eğitim eksikliği, ekonomik güçsüzlüğü, erkek egemen toplum yapısı, toplumsal cinsiyet rolleri, yasal düzenlemelere rağmen hâlâ devam etmeleri, namus suçları gibi geleneksel uygulamaların devam etmesi, erken ve zorlama, başa çıkma ve kadınların etkin olmaması toplumda görülen büyük eksiklik ve aşılması gereken önemli bir sorundur ne yazık ki.

Aslında, kadınların politik katılımının bireysel boyutu açısından sorun yoktur. Siyasi katılımın iki yönünü oluşturan bireysel katılım ve sosyal katılım arasındaki fark, kişinin doğrudan kamusal alanla ilgili olması ve diğerinin de kişinin özel alanıyla ilgili olmasıdır. Bireysel katılım, özellikle oy verme davranışı ile ilgili olarak, dolaylı olarak kamusal alanla ilgili olan kişinin kendisi ile ilgilidir. Asıl sorun, kadının siyasi partilere katılma ve siyasi kadrolara girme gibi doğrudan siyasal katılım işlevine katılmasıdır. Politikanın erkek egemen yapısı, kadınların bireysel katılımına izin verirken, toplumsal değerler ve zihniyet nedeniyle toplumsal katılımı ve yazılı olmayan yasaları engellemektedir. Siyasetin erkek egemen yapısı, siyasal sürecin her aşamasında çalışır. Türkiye'de yasal olarak erkek ve kadın eşitliği sağlanmıştır. Anayasa'nın 10. maddesi, kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğunu ve devletin bu eşit hakların gerçekleşmesini sağlamakla yükümlü olduğunu belirtmektedir. Ancak, ataerkil aile yapısı ve cinsiyet rolleri değişmedikçe, bu yasal düzenlemeleri uygulamak mümkün değildir. Parlamentonun tüm milletvekilleri ile ve diğer bütün milletvekilleri hariç, iyi meslek sahibi olanlar ve eğitim durumları ve meslekleri incelendiğinde, üniversiteden mezun olmayanların, üniversiteden mezun olanlara göre, erkek vekillerde daha aktif olduğu görülmektedir. . Siyasi yaşama çok önem vermese de siyasi hayatta yer alabileceğini kadınlar için söyleyebiliriz. Ancak, kadınlar sosyal yaşamlarında zaten daha pasif oldukları tezi olduğu için, eğitim ve üniversite mezuniyeti bir araç gibi görünüyor, kadınların siyasete girmesi için bir adım geriye gidiliyor.

Kadınların meclise girmesi gerektiğini söyleyerek bir şey göz ardı edilmemelidir. İnsan haklarının ve hukukun üstünlüğünün farkında olmayan, mevcut düzene uymayan kadınların mecliste kadın hakları bakımından kadın olması hiç bir işe yaramamaktadır. Asıl sorun, seçilenlerin politik düşünceleridir. Kısacası, insan onuru için evrensel bir boyut düşünemeyen kadınlar aynı kafa yapısında erkeklerden farklı değildir olamaz da. Bu tür bir zihniyet, hukuk sisteminin seviyesine katkıda bulunmaz ve insanlık onuru ve gelişimi için herhangi bir şeyi değiştiremez.

KAYNAKÇA

(27 Ekim 2010). www.atam.gov.tr. adresinden edinilmiştir.

- (30 Kasım 2018). www.lawtudent.com.tr adresinden edinilmiştir.
- Alkan, T. (1979). *Siyasal toplumsallaşma*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Altınay, A. G. (2016). *Vatan, millet, kadınlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Altındal, Y. (2007). Kadının siyasal katılımı bağlamında partilerden kadın kollarının sosyolojik açıdan değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. (1), 1-171.
- Bakacak, A. G. (2009). Cumhuriyet dönemi kadın imgesi üzerine bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (44), 627-638.
- Besler, S. ve Oruç, İ. (2010). Türkiyede ve yazılı basında kadın yöneticiler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 17-38.
- Çadır, M. (2011). *Kadının siyasal yaşama katılımında siyasi parti kadın kollarının rolü (TBMM' de grubu bulunan siyasi partiler bağlamında Ankara ili örneği)*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Çağlar, N. (2011). Kadının siyasal yaşama katılımı ve kota uygulanmaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(4), 56-79.
- Çaha, H., Aydın, E. S. ve Çaha, Ö. (2014). *Değişen Türkiye'de kadın*. İstanbul: Kadem.
- Erdoğan, H. (2018). Kadın haklarının geçmişten günümüze gelişimi.
- Eroğul, C. (1999). *Devlet yönetimine katılma hakkı*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Esen, A. T. ve Memişoğlu, O. (2007). Siyasetin cinsiyeti. <http://www.tepav.org.tr>.
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde kadınların siyasal hayata katılma mücadelesi. *Yasama Dergisi*, (10), 6-59.
- Gül, S. S. (2007). 22 Temmuz seçiminin galibi kim? Bıyıklı kadınlar mı yoksa eril siyaset mi?. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 1(1), 1-26.
- Gündüz, A. (2012). Tarihi süreç içerisinde türk toplumunda ve devletlerinde kadının yeri ve önemi. *International Journal of Social Science*, 5(5), 129-148.
- <http://www.yasader.org> adresinden edinilmiştir.
- Karabıyık, İ. (2012). Türkiye'de çalışma hayatında kadın istihdamı. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 32(1), 231-260.
- Mutlu, A. (2011). Kadınların siyasete girme yöntemi olarak mahalle muhtarlığı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dergisi*. 26-45.

- Onay, M. (2013). Kadınların siyaseti, siyasetin kadınları. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 100-110.
- Oruç, T. (2013). Yerel siyasette temsil ve katılım: kadın aktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)*, 4-97.
- Örtlek, M. ve Tekelioğlu, S. (2013). Türkiyede siyaset ve kadın. *Sosyal ve Beşeri İlimler Dergisi*, 5(2), 278-287.
- Pınarcıoğlu, N. Ş. (2017). Eril siyasette kadın temsili mi? *Batman Üniversitesi Yaşam Bilim Dergisi*, 7(1), 12-24.
- Siyasette Kadın Temsili Araştırması.(3 Mart 2011). www.konda.com.tr adresinden edinilmiştir.
- www.ajanstabloid.com.tr. adresinden edinilmiştir.
- Yaylı, H., Eroğlu, G. (2015). Yerel katılım bağlamında Türkiye’de kadın temsili. *International Journal of Science Culture and Sport*, 504-524.
- Yılmaz, A. (2010). Osmanlı’dan Cumhuriyet’e: Kadın kimliğinin biçimlendirilmesi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırma Dergisi*, 9(20-21), 191-212.